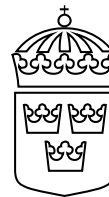

Regeringens skrivelse

2018/19:90

Nordiskt samarbete 2018

Skr.
2018/19:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2019

Stefan Löfven

Ann Linde
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar under 2018, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Nordiska ministerrådet	4
2.1	Verksamhet under samarbetsministrarna	5
2.2	Gränshinderarbetet	7
2.3	Ministerrådet för utbildning och forskning	8
2.4	Ministerrådet för kultur	8
2.5	Ministerrådet för hållbar tillväxt	9
2.6	Ministerrådet för miljö och klimat	11
2.7	Ministerrådet för fiskeri, jordbruk, livsmedel och skogsbruk	11
2.8	Ministerrådet för social- och hälsopolitik	13
2.9	Ministerrådet för arbetsliv	14
2.10	Ministerrådet för jämställdhet	15
2.11	Ministerrådet för digitalisering	16
2.12	Ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik	16
2.13	Ministerrådet för lagstiftningsfrågor	17
3	Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete	17
4	Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap	18
4.1	Nordiskt försvarssamarbete	18
4.2	Nordiskt samarbete kring krisberedskap	19
5	Bilateralt nordiskt samarbete	19
5.1	Finland	19
5.2	Norge	20
5.3	Danmark	20
5.4	Island	21
6	Nordområdessamarbetet	21
6.1	Arktis	21
6.2	Barents	22
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2019	23

Det nordiska samarbetet är prioriterat för regeringen och ska stärkas ytterligare. Genom att aktivt verka för konkreta förbättringar för oss som bor, jobbar, studerar och driver företag här vill regeringen bidra till de nordiska statsministrarnas målsättning om att Norden ska vara världens mest integrerade region.

Under 2018 har Sverige ansvarat för att leda fem regionala samarbetsorgan. I januari 2018 tog Sverige över det roterande ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet och samordningsansvaret för de informella nordiska och nordisk-baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetena, N5 och NB8. Fram till och med juli 2018 var Sverige även ordförandeland i Östersjöstaternas råd och fram till hösten 2019 innehar Sverige ordförandeskapet i Barentsrådet.

Regeringens övergripande ambition för de olika ordförandeskapen och samordningsansvaret har varit att hitta kontaktytorna mellan dessa olika format för att därigenom stärka det regionala samarbetet över bredd. Ett konkret exempel var den konferens om regional säkerhet som Sverige anordnade tillsammans med Sipri juni 2018, med representanter från samtliga länder i Östersjöregionen. Det är regeringens uppfattning att regionalt samarbete – med eller utan Ryssland – är förtroendeskapande och stärker banden mellan länder och folk i Norden och i Östersjöregionen.

Att underlätta den fria rörligheten inom Norden kommer fortsatt att vara högt prioriterat av Sverige inom det nordiska samarbetet. Här ingår även att stärka det regionala samarbetet i våra gränsregioner. Under 2018 har regeringen gett stöd åt ett flertal gränsregionala informationstjänster och andra aktörer som på olika vis arbetar för att underlätta ökad rörlighet och svenska intressen regionalt. Under 2019 ökar Nordiska ministerrådet finansieringen till informationstjänsterna i gränsregionerna som ett led i genomförandet av den nya handlingsplanen för ökad mobilitet.

Sverige ska fortsatt driva på samarbetet kring gränsöverskridande e-förvaltning, ömsesidigt erkännande av e-legitimationer och 5G. De nordiska statsministrarnas gemensamma avsiktsförklaring från maj 2018 om att Norden ska vara världens första integrerade 5G-region har nu omsatts i en handlingsplan som ska genomföras.

I denna skrivelse redogörs för samarbetet under 2018 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet. Inledningsvis redogör skrivelsen för verksamheten under de nordiska samarbetsministrarna. Därefter följer redogörelser för betydelsefulla resultat inom de sakområden som ligger under övriga elva ministerråds ansvar.

Det nordiska utrikes, försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet, som ligger utanför Nordiska ministerrådets mandat, beskrivs kort. Även nordområdessamarbetet, som inkluderar arbetet i Barentsrådet och Arktiska rådet, beskrivs övergripande. Skrivelsen innehåller även en genomgång av Sveriges bilaterala samarbeten i Norden. Samarbetet inom Östersjöstaternas råd faller utanför ramarna för denna skrivelse.

2 Nordiska ministerrådet

Samarbetet inom Nordiska ministerrådet har under 2018 väglett av Sveriges ordförandeskapsprogramms tre huvudprioriteringar om ett inkluderande, innovativt och öppet Norden. Digitalisering och ett närmare nordisk-baltiskt samarbete har också genomsyrt ordförandeskapsåret. Totalt har regeringen under året stått värd för över 165 möten, seminarier och workshops, från Kiruna och Haparanda i norr till Malmö och Lund i söder.

Under 2018 lanserade Sverige fyra ordförandeskapsprojekt på områden där det bedömdes finnas ett tydligt nordiskt mervärde av att växla upp samarbetet och erfarenhetsutbytet. Projekten kommer att löpa fram till 2020 och rör allt från utvecklade lösningar för vård på distans och e-recept över landgränser till insatser för att nå socioekonomiskt utsatta unga, klimatsmart mobilitet i städer samt byggande i trä och hållbar design.

Digitaliseringsfrågorna har satts högt på agendan inom flera ministerråd under det gångna året. På svenskt initiativ antog de nordiska statsministrarna en gemensam avsiktsförklaring på sitt möte i Örnsköldsvik den 23 maj om att Norden ska vara världens första integrerade 5G-region. Under året fortsatte också arbetet med att möjliggöra för medborgare och företagare att använda nationella e-legitimationer i samtliga nordiska och baltiska länder.

Regeringen har under 2018 haft som ambition att knyta det nordiska samarbetet närmare de baltiska länderna, genom att öppna upp för en dialog om nya samsamarbetsområden. Estlands vilja att delta i Nordisk film och tv-fond är ett exempel på detta.

En annan av regeringens återkommande prioriteringar för det nordiska samarbetet är att de hinder som på olika sätt gör det svårare att flytta, pendla, studera eller bedriva näringsverksamhet över gränserna i Norden undanröjs. Inom Nordiska ministerrådet finns ett särskilt gränshinderråd med ansvar för detta. Under det svenska ordförandeskapsåret bidrog gränshinderrådet till att 15 hinder avklarades.

Det svenska ordförandeskapet har även varit pådrivande i att fortsätta reform- och effektiviseringsarbetet inom Nordiska ministerrådet. I oktober bjöd Sverige in medlemmarna i Nordiska samsamarbetskommittén till informella diskussioner i Kivik om samsamarbetets nuvarande utmaningar och framtida inriktning. Slutsatserna från detta möte låg till grund för den inledande diskussion om vision och strategiska prioriteringar som de nordiska samsamarbetsministrarna hade under sitt möte i februari 2019, då de även fattade beslut om den vidare processen.

I april kommer de nordiska samsamarbetsministrarna att mötas informellt, tillsammans med den nya generalsekreteraren Paula Lehtomäki, för att ha en mer djuplodande diskussion på samma tema. Samtliga ministerråd kommer att involveras i arbetet med att ta fram strategiska prioriteringar och en uppdaterad vision. Målsättningen är att beslut om detta ska fattas på samsamarbetsministrarnas möte i juni och därefter förankras i den nordiska statsministerkretsen på deras möte i augusti 2019.

De nordiska samarbetsministrarna (MR-SAM) leder det nordiska regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet på uppdrag av de nordiska statsministrarna. MR-SAM har ansvar för övergripande politiska prioriteringar, budgetfördelning och det internationella samarbetet. Även ett antal frågor av tvärgående karaktär – som det nordiska programmet till stöd för genomförande av Agenda 2030, statsministerinitiativet till nordiska lösningar på globala utmaningar och den internationella profileringen av Norden – faller under samarbetsministrarnas ansvar.

Nordiskt program för genomförande av Agenda 2030

MR-SAM antog i september 2017 ett treårigt program för att stödja genomförandet av Agenda 2030 i Norden med en sammanlagd budget på 18 miljoner kronor. Programmet, som har fått namnet Generation 2030, tar sin utgångspunkt i FN:s 17 globala hållbarhetsmål och i Nordiska ministerrådets hållbarhetsstrategi från 2015. Det sträcker sig inledningsvis över perioden 2017–2020 och fokuserar på mål 12, hållbar konsumtion och produktion, men även andra mål berörs. Särskild tonvikt läggs vid ungdomar och ett integrerat jämställdhetsperspektiv.

En viktig del av Generation 2030 handlar om att integrera hållbarhet och genomförandet av Agenda 2030 tvärgående inom Nordiska ministerrådets arbete. Under 2018 har alla ministerråd och ämbetsmannakommittéer behandlat Agenda 2030, och i budgetarbetet och projektstyrningen görs numera tydligare koppling till de globala målen. Detta innebär bland annat att alla projekt som godkänns inom ramen för Nordiska ministerrådets verksamhet, både externt och internt, måste förklara hur och i vilken utsträckning projektet bidrar till genomförandet av Agenda 2030.

Under 2018 har Sverige lett expertgruppen för hållbar utveckling och arbetet med Generation 2030. En fördjupad analys av de gemensamma nordiska utmaningarna för att uppnå mål 12 i Norden lanserades i New York i juli i samband med FN:s politiska högnivåforum. Evenemanget fick uppmärksamhet för att Norden med stor öppenhet visade upp ett område som är en särskild utmaning för vår region.

På ett toppmöte på Åland i augusti 2018 lanserades ungdomsrörelsen ReGeneration 2030, som är en plattform för genomförandet av de globala målen med särskilt fokus på ungdomar från länderna runt Östersjön. Nordiska ministerrådet har gett stöd till motsvarande toppmöten 2019 och 2020. ReGeneration 2030 har ett brett stöd från olika aktörer i Norden och Baltikum och drivs av en styrgrupp bestående av nationella ungdomsorganisationer från Östersjöregionen. Vid mötet enades ungdomarna kring ett manifest om lösningar och budskap för politiker och andra nyckelaktörer i Östersjöregionen.

Under 2018 har en teknisk revidering gjorts av den nordiska hållbarhetsstrategin för att synliggöra Agenda 2030. Även de nordiska hållbarhetsindikatorerna har reviderats i syfte att bättre svara upp mot uppföljningen av de globala målen.

Statsministerinitiativet Nordiska lösningar på globala utmaningar

I maj 2017 lanserade de fem nordiska statsministrarna initiativet Nordiska lösningar på globala utmaningar, med ambitionen att sprida existerande nordiska lösningar till andra delar av världen som ett led i genomförandet av Agenda 2030. Statsministerinitiativet är treårigt och har aktivt förts vidare under 2018.

Arbetet bedrivs i sex underliggande flagskeppsprojekt: Nordic Sustainable Cities, Nordic Climate Solutions, Nordic Energy Solutions, Nordic Food Policy Lab, Nordic Welfare Solutions, Nordic Gender Effect at Work.

Under 2018 har en rad evenemang och projekt anordnats inom samtliga flagskeppsprojekt. I samband med OECD:s socialministermöte i Montreal i maj lanserade Nordiska ministerrådet, företrätt av socialförsäkringsminister Annika Strandhäll, en uppmärksam rapport tillsammans med OECD som belyser hur jämställdhetsreformer har haft och kan ha positiv inverkan för den ekonomiska tillväxten i de nordiska länderna. Vidare har Nordic Sustainable Cities identifierat 15 städer i Kina, Indien och Nordamerika som förbereder stora infrastrukturinvesteringar, och Nordic Energy Solutions har framgångsrikt ordnat evenemang i Etiopien om optimal styrning och distribution av förnybar energi, för att nämna några exempel.

Under hösten 2018 upphandlades en statusutvärdering av statsministerinitiativet och dess resultat 2017–2018. Utvärderingen beräknas vara färdigställd under första kvartalet 2019.

Internationell profilering av Norden

Under 2018 har arbetet med internationell profilering och positionering av Norden varit fortsatt prioriterat. I början av året lanserades en verktygslåda på MR-SAM:s möte i Stockholm. Lanseringen följdes av en kommunikationskampanj riktad mot nordiska ambassader runtom i världen, med huvudsakligt syfte att få ambassaderna att tänka och arbeta mer nordiskt. Under sommaren gjordes en utvärdering av profileringsprojektets första period 2015–2018. Utvärderingen visade att det överlag finns en stor tillfredsställelse med det nordiska profileringsarbetet på ambassaderna, och att nordiskt samarbete anses förstärka och ge nya möjligheter i den nationella marknadsföringen.

Mot bakgrund av rekommendationerna från utvärderingen har en uppdaterad strategi för internationell profilering och positionering av Norden tagits fram för perioden 2019–2021. Den reviderade strategin innehåller bland annat en rad nya strategiska insatser, exempelvis när det gäller förenklade ansökningsprocesser, tydliggörande av kriterier och ytterligare tematiskt material. Det betonas också att samtliga större nordiska profilerande insatser ska baseras på strategins principer. Beslut om den reviderade profileringsstrategin fattades i oktober 2018.

I slutet av oktober stod Utrikesdepartementets enhet för främjande och hållbart företagande värd för ett nordiskt referensgruppsmöte, där den nya strategin diskuterades. I tider av ett alltmer polariserat samhällsklimat och förändrade mediebilder fördes även diskussioner om hur vi agerar tillsammans och ställer upp för varandra då ett nordiskt land blir särskilt drabbat.

Under årets handels- och Sverigefrämjardagar fokuserade en av programpunkterna på nordiskt samarbete. Nordiska ministerrådet presenterade då bland annat en ny modell som ska göra det enklare för utlandsmyndigheterna att ansöka om medel för nordiska samarbetsprojekt.

Under året genomfördes även två öppna utlysningar, där sammanlagt 58 nordiska profileringsprojekt beviljats medel till ett totalt belopp om 5,16 miljoner danska kronor.

Nordiska barn- och ungdomskommittén

De nordiska samarbetsministrarna ansvarar även för de tvärgående barn- och ungdomsfrågorna genom Nordiska barn- och ungdomskommittén (Nordbuk). Under 2018 har NORDBUK arbetat vidare med genomförandet av den tvärsektoriella strategin för barn och unga i Norden 2016–2022 och tagit fram en handlingsplan för nordiskt samarbete på funktionshindersområdet. Ett projekt har genomförts tillsammans med Nordens välfärdscenter med fokus på delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättning.

Som en del i arbetet med att tydligare prioritera barn och unga i Arktis har en kartläggning gjorts under 2018 av befintliga vetenskapliga texter om barn och unga på Grönland och i Sápmi med fokus på psykisk hälsa, trivsel och levnadsvillkor.

NORDBUK har under året aktivt arbetat med att lyfta fram barn- och ungdomsperspektiv vid genomförandet av Agenda 2030, genom stöd till relevanta projekt och deltagande vid FN:s klimattoppmöte i Katowice. Under perioden 2018–2020 ingår NORDBUK även i ett samarbete med Generation 2030 vilket innebär att kommitténs stödprogram har extra medel att dela ut för Agenda 2030-projekt under programperiodens tre år.

Under 2018 har totalt 32 projekt beviljats stöd inom NORDBUK:s stödprogram. Ca 4,3 miljoner danska kronor fördelades till olika nordiska projekt för att stärka nordisk identitet bland barn och unga samt till arbetet med Agenda 2030.

2.2 Gränshinderarbetet

De nordiska samarbetsministrarna gav 2017 gränshinderrådet ett nytt förstärkt mandat för perioden 2018–2021. Det nya mandatet betonar vikten av ett tätare samarbete med de nationella regeringarna och nätverken samt prioriterar gränshinder som gäller näringslivet. Ambitionsnivån har även höjts i förhållande till tidigare mandat och rådet ska nu klara av 8–12 gränshinder per år.

Gränshinderrådet bidrog under det svenska ordförandeskapsåret till att 15 hinder klarades av, varav 14 blev helt eller delvis lösta och ett avfördes som icke lösbart. Bland annat löstes tre hinder relaterade till arbetslöshetsförsäkringen. Ett annat hinder som undanröjdes rör import av norska laxyngel till Sverige, som är av vikt för svensk fiskodling. Några breda frågekomplex gällande byggstandarder, digitalisering och yrkeskvalifikation lyftes från rådets bord till den politiska nivån för fortsatt hantering.

Under 2018 ledde Sveriges representant arbetet i gränshinderrådet, och gränshinderfrågor inkluderades som en stående punkt på samarbetsministrarnas möten.

Europeiska kommissionen och Beneluxländerna visade under året intresse för gränshinderrådets strukturerade arbetssätt och bjöd därför in ordföranden och sekretariatet till möten för närmare information och dialog.

2.3 Ministerrådet för utbildning och forskning

Under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) har fokus legat på strategiska och långsiktiga frågor för samarbetet inom utbildning, forskning och språk. Därutöver har ett flertal tematiska konferenser anordnats med fokus på open science, kvalitet i högre utbildning, Arktisforskning, genomförandet av förskolans läroplan och utbildningens roll för en stark demokrati samt nordisk användning av data från OECD:s Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC).

Det framtida nordiska utbildningspolitiska samarbetet har diskuterats på ministernivå, i ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning samt under ett möte där berörda myndigheter och organisationer fick tycka till om samarbetet. I stort har diskussionerna kretsat kring att bygga vidare på existerande samarbeten och att vidareutveckla gemensamma kunskapsunderlag inom prioriterade områden. Tidiga insatser, lärarutbildning, livslångt lärande, erkännande av kvalifikationer och yrkesutbildningar och stärkt mobilitet för unga forskare har särskilt lyfts fram av ministrarna.

På det forskningspolitiska området enades ministrarna om sex principer för det fortsatta samarbetet med ett tydligare fokus på nordiskt mervärde och kvalitetsmål för institutionen Nordforsk.

Under 2018 har en ny organisatorisk modell för det nordiska språksamarbetet tagits fram som syftar till att skapa större flexibilitet och aktualitet i samarbetet. Gymnasie- och kunskapslyftsminister Anna Ekström presenterade redogörelsen om uppföljning av den nordiska språkdeklarationen under Nordiska rådets höstsession.

2.4 Ministerrådet för kultur

Inom de nordiska kulturministrarnas samarbete har ordförandeskapet fokuserat på frågor om yttrandefrihet och öppenhet på olika plan, bland annat genom en internationell konferens om fristäder för förföljda konstnärer och författare, ett möte mellan de nordiska riksarkiven och en workshop om kulturens roll för språkrevitalisering. Inom ramen för ordförandeskapet anordnades en nordisk kulturpolitisk dag kring jämställdhet, inkludering och integration i det nordiska kulturlivet med ca 400 deltagare.

Tillsammans med Region Skåne, Sveriges kommuner och landsting och Nordisk kulturfond arrangerade regeringen ett kulturpolitiskt toppmöte i Malmö som var det första i sitt slag. Under toppmötet samlades 160

representanter från lokal, kommunal, nationell och nordisk nivå för att diskutera framtida kulturpolitiska utmaningar och frågor kring flernivåstyrning. Under toppmötet antog de nordiska kulturministrarna ett gemensamt uttalande om metoo i kultursektorn och beslutade om framtida erfarenhetsutbyte kring förebyggande av sexuella trakasserier inom sitt område.

De nordiska kulturministrarnas internationella utblick har fortsatt under det svenska ordförandeskapet. Under året beslutade ministrarna att en eller flera nya nordiska kultursatsningar i utlandet, i linje med Nordic Cool 2013 och Nordic Matters 2017, ska genomföras före utgången av 2021.

Det nordisk-baltiska samarbetet har stärkts under året. En dialog har inletts om möjliga nya samarbetsområden, och nordisk-baltiska aktiviteter under året inkluderar ett gemensamt seminarium om barns och ungas mediekonsumtion, en gemensam konferens om hållbarhet inom arkitektur och design samt det nordisk-estniska utvecklingsprojektet Kulturskolan och barn på flykt – integration genom kulturutövande.

2.5 Ministerrådet för hållbar tillväxt

Närings- och innovationspolitik

Under det svenska ordförandeskapet i nordiska ministerrådets sektor för närings- och innovationspolitik har det varit fokus på digitalisering och det nya nordiska samarbetsprogrammet 2018–2021. Näringsministern stod den 15 maj värd för ett möte med ministerrådet för hållbar tillväxt i Stockholm. Ministermötet arrangerades i samverkan med digitaliseringsministrarna och de båda ministerrådskonstellationerna träffades för ett gemensamt event tillsammans med it-branschen. På mötet fattades beslut om en nordisk arbetsgrupp för artificiell intelligens, en satsning på nästa generations e-förvaltning, ett ramprojekt för smarta hållbara transporter samt ett projekt om digitalisering av turismstatistik.

Under året har ytterligare ett Nordic Innovation House invigts, denna gång i Hong Kong. Detta är det tredje i raden och det första utanför USA. Satsningen syftar till att gynna både start-ups och etablerade nordiska företag med hög potential att växa på den asiatiska marknaden.

Under det svenska ordförandeskapet stod Sverige även värd för ett nordiskt bygg- och bostadsministermöte i Stockholm, inom ramen för ministerrådet för hållbar tillväxt. Under mötet kom Finland, Island, Norge, Sverige och Åland överens om en gemensam deklaration om att stärka arbetet för en mer integrerad nordisk byggmarknad. Under 2018 initierades även ett treårigt ordförandeskapsprojekt om främjande av nordiska hållbarhetslösningar, som bl.a. fokuserar på nordiskt träbyggande.

Regionalpolitik

Under ordförandeskapsåret har regionalsektorn fortsatt sitt långsiktiga arbete med fokus på frågor som rör landsbygdsutveckling, innovativa regioner samt stadsutvecklingsfrågor. Gränsregionalt samarbete har löpt som en röd tråd genom arbetet och har genomsytrat arbetsgruppernas policyprojekt och också varit ett tema under ministermötet i juni i

Haparanda/Torneå. Strategiska projekt inom respektive arbetsgrupp som fokuserar på attraktivitet, urbana och rurala frågor samt innovationsprojekt har startats upp och berör policyutveckling i hela Norden.

I februari möttes ledamöterna i närings- och regionalkommittéerna för att diskutera utveckling av turism och besöksnärlingsfrågor med koppling till digitaliseringsstrategin.

Fyra ordinarie ämbetsmannakommittémöten har ägt rum under året där bland annat frågor om Agenda 2030, metoo med koppling till jämställdhet och offentliga strukturer, mobilitet och digitalisering har diskuterats. Vikten av en funktionell gränsregional statistik har uppmärksamats både i medierna och av samarbetsministrarna och arbete pågår för att kunna nå en juridisk lösning.

Ministermötet i Haparanda/Torneå den 26–27 juni hade fokus på både digitalisering i glesbefolkade områden, omlokalisering av statliga myndigheter och styrkan i ett gott gränsregionalt samarbete.

Energi

Den gemensamma nordiska elmarknaden, förnybar energi, energieffektivisering samt energiforskning är kärnområden i det fyraåriga samarbetsprogram som styr det nordiska energisamarbetet under perioden 2018–2021. Det nya samarbetsprogrammet betonar även vikten av förstärkt dialog kring EU/EES-processer och energipolitikens utveckling.

Under 2018 har elmarknadsgruppen fokuserat på utveckling av den nordiska elmarknaden och gemensamma insatser i pågående EU-processer som rör elmarknaden. I november anordnades för första gången ett nordiskt elmarknadsforum, för utvecklade dialog mellan aktörerna på den nordiska elmarknaden. Inriktningen är att ett sådant forum ska bli årligen återkommande och resultera i konkreta förslag för vidare utveckling av elmarknaden.

Arbetsgruppen för förnybar energi samarbetar fortsatt kring EU-direktiv om förnybar energi och har under året startat ett projekt om distribuerad förnybar elproduktion och egen produktion av förnybar energi. Detta projekt beräknas bli klart under första halvåret 2019.

Den samnordiska institutionen Nordisk Energiforskning (NEF) har arbetat vidare med projekt om bland annat integrering av hållbar energi i energisystemet, förstärkt koppling mellan de nordiska ländernas energimarknader, forskning om energi i transportsektorn samt minskade utsläpp av klimatgaser.

Ett fortsatt utvecklingsarbete pågår även mot bakgrund av den strategiska genomlysning av det nordiska energisamarbetet som genomförts av Nokias tidigare koncernchef Jorma Ollila. Som en del i uppföljningen av Ollilas förslag arbetar NEF bland annat med analys av den pågående energiforskningen i de olika nordiska länderna och möjligheterna till vidareutveckling av nordiskt samarbete baserat på detta. Ovan nämnda elmarknadsforum genomfördes som uppföljning av ett av förslagen i Ollilas rapport.

Ett viktigt fokus i det svenska ordförandeskapsprogrammet för miljö och klimatministrarna (MR-M/K) var att synliggöra sektorns arbetsgrupper och verksamhet. Flera seminarier, konferenser och särskilda studier genomfördes under året av arbetsgrupperna inom klimat, luft, hav, biologisk mångfald, kemikalier, hållbar produktion och konsumtion, miljöekonomi och avfall.

Miljö- och klimatsektorn har under året varit drivande i det svenska ordförandeskapsprojektet Hållbara nordiska städer med fokus på klimatsmart mobilitet. Projektet, med en budget på 12 miljoner danska kronor 2018–2020, syftar till att bidra till en hållbar utveckling i nordiska städer och stadsregioner genom att stödja omställningen till fossilfria och hållbara transporter.

Två miljö- och klimatministermöten anordnades under året. I samband med vårmötet hölls ett högnivåmöte mellan ministrarna och nio företagsledare från några av Nordens största företag med fokus på näringslivets roll i klimatarbetet och hur de nordiska ländernas regeringar och näringsliv kan samarbeta för att öka takten i omställningen. Diskussionen utgick från en rapport som Hagainitiativet och Fossilfritt Sverige tagit fram tillsammans med liknande nordiska företagsnätverk. På ministermötet diskuterades även resultatet av FN:s havskonferens och hur arbetet med genomförande av hållbarhetsmål 14 kan stärkas i det nordiska samarbetet. Den tidigare norska miljöministern Tine Sundtoft presenterade sin genomlysning av klimat- och miljösektorn. Under året har ministrarna beslutat att, i ett första steg, gå vidare med de förslag som rör grön offentlig upphandling och grön finansiering.

Höstmötet hölls i samband med Nordiska rådets session i Oslo. På mötet beslutade ministrarna att utreda hur miljö- och klimatsektorn bäst kan bidra i arbetet med hållbara städer samt att stärka det nordiska samarbetet på hav- och klimatområdet. Ministrarna avhandlade också hur länderna kunde stödja ett positivt utfall från FN:s klimatkonferens i Katowice, COP24, och beslutade om att göra ett gemensamt uttalande under förhandlingarna. Under sessionen presenterade miljöminister Karolina Skog det nya samarbetsprogrammet för miljö och klimat 2019–2024 som har tagits fram under svensk ledning.

Antalet fonder som godkänts av miljömärkningen Svanen har under året ökat och är nu uppe i 17 stycken. Under året har kriterier för dryckesförpackningar och renovering av byggnader beslutats. Ett omfattande arbete med digitalisering av Svanen har startats upp och kommer att pågå även under nästa år.

2.7 Ministerrådet för fiskeri och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Under 2018 har ministerrådet för fiskeri, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) hållit två ministermöten, varav ett extrainsatt den 19 september mot bakgrund av de extrema väderförhållandena med torka och bränder under sommaren 2018. Det ordinarie ministermötet ägde rum

den 26–27 juni i Haparanda/Torneå, delvis med en gemensam politisk diskussion med ministerrådet för regionalt samarbete (MR-R), och präglades i hög grad av frågor om gränsregionalt samarbete, bioekonomi och digitalisering. Härutöver har tio möten i olika underliggande ämbetsmannakommittéer hållits i svensk regi.

Fiskeri

Under det svenska ordförandeskapet fortsatte fiskerisamarbetet i linje med den nordiska vägkartan för blå bioekonomi. Prioriterade områden under 2018 var nya produkter och tjänster inom fiskerinäringen, digitaliseringens möjligheter och att utveckla konceptet Good Governance.

Sverige anordnade under 2018 en konferens på temat blå bioekonomi med fokus på nya produkter och tjänster, producerade utifrån ett hållbart perspektiv. Digitaliseringens betydelse för fiskenäringen fick stort utrymme på konferensen. En annan konferens om Good Governance fokuserade på den nordiska fiskeriförvaltningen och utgick från tre nordiska rapporter.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbrukssamarbetet har fokuserat på digitaliseringens betydelse för utvecklingen av bioekonomin. Ett antal samverkansområden har identifieras där fortsatt arbete kommer att ske under 2019. Vid ministermötet fattades beslut om ett strategiskt bioekonomiprogram för Norden. Efter beslut på ett extrainsatt ministermöte har två arbetsgrupper tillsatts för att följa upp 2018 års torka och skogsbränder på jordbruks- respektive skogsområdet. Avrapportering om möjligheterna till stärkt samarbete för att öka jordbrukets och skogsbrukets resiliens kommer att ske på kommande ministermöte i juni 2019. Ett arbete har också bedrivits i fråga om kol i mark kopplat till klimatåtgärder.

Livsmedel

Det svenska ordförandeskapet arrangerade ett seminarium om hållbar produktion och konsumtion kopplat till livsmedelssektorn. Syftet var att diskutera den omställning som livsmedelssystemen i de nordiska länderna står inför, för att bli mer miljö- och hälsomässigt och ekonomiskt hållbara. Diskussionen utgick från en rapport som Stockholm Resilience Centre arbetar med om hälsosamma dieter från hållbara livsmedelssystem i Norden.

Det svenska ordförandeskapet arrangerade även ett gemensamt möte för strategi- och expertgrupperna för antibiotikaresistens där bland annat miljöaspekter och infektionsförebyggande arbete togs upp. Detta var ett samarrangemang mellan MR-FJLS och ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S).

Under det svenska ordförandeskapet har projekt inom programmet ”Ny nordisk mat” bland annat anordnat ett erfarenhetsutbyte kring skyddade ursprungs- eller geografiska livsmedelsbeteckningar, ett möte på temat barn och mat samt ett seminarium kring jämställdhet i nordisk gastronomi. Besöksnäring och måltidsturism var också en diskussionspunkt vid ministermötet i Haparanda. Vid framför allt utomnordiska evenemang har Ny Nordisk Mat samordnat sina insatser med Nordic Food

Nordiskt genresurscenter

Nordiskt genresurscenter (NordGen) är de nordiska ländernas gemensamma institution för bevarandet av växt- och djurgenetiska resurser. Institutionen, med huvudkontor i Alnarp, har haft stora utmaningar de senaste åren på grund av eftersatt underhåll och bristande kapacitet i att hantera en omfattande eftersläpning av fröer. Under 2018 har arbete inletts med att åtgärda arbetsmiljön i Alnarp och en process för att bygga nya lokaler har inletts tillsammans med Akademiska hus. Sverige kunde vid det årliga ministermötet i juni bekräfta att Sverige även i framtiden kommer att stå för den då betydligt högre lokalkostnaden.

Sverige har under sitt ordförandeskap aktivt arbetat för att lösa NordGens ekonomiska problem och skapa en hållbar framtid för institutionen. I februari 2019 beslöt samarbetsministrarna om en extraordinär förstärkning av NordGens budget under en femårsperiod, för att framtidssäkra verksamheten.

Frövalvet Global Seed Vault, på Svalbard, firade 10-årsjubileum den 26–27 februari 2018 med seminarium och ceremonier i Longyearbyen. NordGen, norska staten och Crop Trust, som tillsammans ansvarar för verksamheten, stod som värdar och Sverige deltog som ordförande i Nordiska ministerrådet. Även medierna var på plats och bevakade firandet, som samlade forskare och genbanksrepresentanter från hela världen.

2.8 Ministerrådet för social- och hälsopolitik

Under ordförandeskapsåret 2018 har de nordiska social- och hälsoministrarna (MR-S) prioriterat äldre och en åldrande befolkning, med de utmaningar för sjukvård och omsorg som detta medför. En konferens med fokus på personalen i äldreomsorgen och deras arbetsmiljö anordnades under våren. Under ett seminarium om jämställda pensioner behandlades pensionsgapet mellan män och kvinnor i de nordiska länderna och åtgärder som kan minska detta. Under året startade också ett svenskt ordförandeskapsprojekt för att utveckla innovativa lösningar för vård och omsorg på distans samt möjliggöra utbytande av e-recept över gränserna.

När de nordiska social- och hälsoministrarna möttes i mars beslutade de att det prioriterade temat för perioden 2019–2021 ska vara att skapa mer sammanhållna vård- och omsorgsprocesser, i synnerhet för äldre brukare och patienter.

Det svenska ordförandeskapet initierade under året en process för att utveckla det nordiska samarbetet inom folkhälsa. En nordisk konferens om vård och omsorg i förändring genomfördes. De olika initiativ som igångsatts utifrån förslagen i Bo Könbergs strategiska genomlysning av det nordiska hälsosamarbetet fortsatte under året.

Rapporten från motsvarande genomlysning av det nordiska samarbetet på det sociala området, som beställdes av MR-S 2017, överlämnades av utredaren Árni Pall Árnason till det svenska ordförandeskapet i oktober.

Förslagen till insatser och åtgärder i Árnasons rapport kommer att behandlas av MR-S vid 2019 års möte i Reykjavik.

Under året har det svenska ordförandeskapet också tagit initiativ till att utveckla det nordiska samarbetet med Estland, Lettland och Litauen kring hälsorelaterade och sociala frågor. Vid en gemensam nordisk-baltisk workshop i Riga identifierades en rad områden av gemensamt intresse och det lades en grund för en fortsatt process för dialog och samarbete.

I december anordnade Nordens välfärdscenter konferensen Nordens välfärdsforum på uppdrag av Nordiska ministerrådet och i nära samarbete med det svenska ordförandeskapet. Syftet var bland annat att fokusera på sociala förhållanden i Norden och situationen för särskilt utsatta grupper samt identifiera nordiska välfärdsutmaningar.

Sedan 2012 har det pågått diskussioner för att enas om en revidering av den nordiska överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinärer, även kallat Arjeplogsavtalet. Ordförandeskapsåret avslutades med att det reviderade avtalet slutligen kunde undertecknas av de nordiska länderna den 11 december i Stockholm.

2.9 Ministerrådet för arbetsliv

I april 2018 anordnade de nordiska arbetsmarknadsministrarna (MR-A) en ministerkonferens i samarbete med jämställdhetssektorn, med fokus på nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Under konferensen presenterade OECD resultaten av en specialbeställd rapport med titeln Triple disadvantage? A first overview of the integration of refugee women. De nordiska arbetsmarknadsministrarna deltog även i en paneldiskussion om lämpliga policyåtgärder och erfarenheter av etableringsinsatser.

Konferensen följdes upp med ett expertseminarium i juni 2018 som samlade sakkunniga, forskare och experter för att presentera befintlig forskning och utbyta erfarenheter av olika insatser i de nordiska länderna.

I anslutning till konferensen anordnades ett möte i ministerrådet för arbetsliv där huvuddiskussionen fokuserade på ordning och reda på arbetsmarknaden men där även trakasserier i arbetslivet kopplat till metoo-rörelsen togs upp. Under mötet antog arbetsmarknadsministrarna även en gemensam nordisk deklaration om rättvis konkurrens och rättvisa arbetsvillkor som senare lämnades till Europeiska kommissionen.

Ministerdiskussionens tematik följdes upp på ett nordisk-baltiskt expertseminarium om ordning och reda på arbetsmarknaden i Stockholm i augusti. Erfarenheter av arbetet med att motverka fusk och arbetslivskriminalitet samt att skapa förutsättningar för sund konkurrens i arbetslivet diskuterades av experter från departement och myndigheter och av representanter från arbetsmarknadens parter.

Den 15–16 maj 2018 arrangerades i samarbete med svenska ILO-kommittén, en konferens om framtidens arbetsmarknad i Stockholm. Hur den teknologiska utvecklingen kommer att påverka framtidens arbetsmarknad och vilka konsekvenser detta för med sig för efterfrågad kompetens och behov av livslångt lärande var frågor som stod i fokus för konferensen.

Den 21 november 2018 anordnade Arbetsmarknadsdepartementet tillsammans med Utbildningsdepartementet ett nordiskt expertseminarium om den vuxna befolkningens färdigheter. Under seminariet presenterades resultat från det OECD-initierade PIAAC som mäter den vuxna befolkningens kunskaper och färdigheter. Under dagen deltog experter och sakkunniga från de nordiska länderna, Estland och OECD.

Den 27 november 2018 offentliggjordes delrapporten *The Nordic future of work – Drivers, institutions and politics*. Rapporten är den första delrapporten av sju i det stora nordiska forskningsprojektet om framtidens arbetsmarknad som till stora delar finansieras av MR-A.

2.10 Ministerrådet för jämställdhet

Ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM) valde att under året prioritera män och jämställdhet, mäns våld mot kvinnor samt jämställdhetsintegrering.

Sverige var ansvarigt för de nordiska ordförandeskapsaktiviteterna vid FN:s kvinnokommissionens årliga möte, Commission on the Status of Women (CSW). Aktiviteterna bestod bland annat i en nordisk expertpanel, en nordisk jämställdhetsministerpanel samt en mottagning med deltagande av cheferna för FN:s befolkningsfond (UNFPA) och UN Women. Frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), metoo-rörelsen och jämställdhet i gles- och landsbygd stod i tematiskt fokus.

I samband med att Sverige stod värd för en internationell konferens om män och jämställdhet, International Conference on Men and Gender Equality (ICMEO), genomfördes ett flertal nordiska aktiviteter. Det årliga nordiska jämställdhetsministermötet liksom ett möte mellan nordiska och baltiska jämställdhetsministrar genomfördes i anslutning till ICMEO. Vid det nordiska jämställdhetsministermötet fattades beslut om ett nytt nordiskt jämställdhetssamarbetsprogram för 2019–2022.

Inom ramen för arbetet mot mäns våld mot kvinnor genomförde MR-JÄM ett nordisk-baltiskt seminarium om prostitution Riga.

MR-JÄM har under året understött arbetet med jämställdhetsintegrering och mot sexuella trakasserier inom samtliga sektorer i Nordiska ministerrådet. Bland annat har utbildningstillfällen i jämställdhetsintegrering för anställda med ansvar för nordiska frågor i Regeringskansliet genomförts liksom möten för att diskutera sexuella trakasserier. MR-JÄM valde att lyfta metoo-rörelsen vid CSW liksom att genomföra ett seminarium om erfarenheterna från metoo i de nordiska och baltiska länderna.

MR-JÄM har under året samarbetat med ministerrådet för arbetsliv (MR-A) kring en konferens om utrikesfödda kvinnors etablering i arbetslivet samt med ministerrådet för social och hälsa (MR-S) och MR-A om jämställdhet i arbetslivet i samband med OECD:s socialministermöte.

2.11 Ministerrådet för digitalisering

Ministerrådet för digitalisering (MR-Digital) är ett så kallat ad hoc-ministerråd, med ett tillfälligt mandat 2018–2020, som även inkluderar de baltiska länderna. De nordiska statsministrarna undertecknade den 23 maj 2018 en avsiktsförklaring om fördjupat samarbete kring utveckling av 5G. Målsättningen är att Norden ska bli världens första och mest uppkopplade 5G-region. Statsministrarna gav MR-Digital i uppdrag att utarbeta och genomföra en handlingsplan för att följa upp deklarationen.

Under det svenska ordförandeskapet har MR-Digital gått vidare med genomförandet av den nordisk-baltiska ministerdeklarationen Digital North, antagit en deklaration om artificiell intelligens samt antagit en handlingsplan för genomförandet av de nordiska statsministrarnas deklaration om 5G.

Den 13 maj bjöd it- och telekomföretagen in ministerråden för digitalisering och hållbar tillväxt till ett gemensamt event. Efter föredrag av bland andra professor Danica Kragic och Northvolts VD Peter Carlsson fördes rundabordssamtal mellan politiker, näringslivsföreträdare och forskare.

På digitaliseringsministrarnas möte den 14 maj hade OECD bjudits in för att leda ett rundabordssamtal. Under mötet undertecknade även de nordisk-baltiska digitaliseringsministrarna en avsiktsförklaring om fördjupat samarbete för att utveckla och främja användningen av artificiell intelligens. Mötet avslutades med att ministerråden för digitalisering och hållbar tillväxt möttes för ett gemensamt evenemang tillsammans med it-branschen, arrangerat av Telia Company.

Inom MR-Digital pågår även projektet Nordic-Baltic Electronic Identification (NOBID) som ska utveckla funktioner för gränsöverskridande elektronisk identifiering i Norden och Baltikum.

2.12 Ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik

I april lanserades 2018 års upplaga av Nordic Economic Policy Review (NEPR) på temat ökande inkomstskillnader i de nordiska länderna. Tidskriften ges ut årligen på initiativ av de nordiska finansministrarna i syfte att göra aktuell ekonomisk-politisk forskning mer tillgänglig för beslutsfattare och för att uppmuntra en bredare diskussion om gemensamma ekonomisk-politiska frågor. Årets presentation gjordes vid ett seminarium med finansminister Magdalena Andersson som huvudtalare. Evenemanget avslutades med en livlig högnivådebatt ledd av professor Lars Calmfors och med deltagande av bland andra Karl-Petter Thorwaldsson, LO, Carola Lemne, Svenskt Näringsliv och Karolina Ekholm, Finansdepartementet.

I oktober arrangerade finanssektorn ett seminarium om ekonomiska aspekter på nordisk klimatpolitik med medverkan av samhällsdebattörer, beslutsfattare och forskare verksamma inom området.

Inom ministerrådet för lagstiftningsfrågor (MR-LAG) hölls under sommaren ett möte mellan de nordiska ländernas justitieministrar. Vid mötet ingick de nordiska länderna en avsiktsförklaring om fördjupat polissamarbete som följdes upp under hösten med en konferens.

Vid mötet enades justitieministrarna om ett uttalande om sexualbrott mot barn på internet och utbyte erfarenheter kring aktuella åtgärder för att hantera organiserad brottslighet. Ett beslut togs om att stärka nordisk forskning på det brottsförebyggande området med särskilt fokus på kvinnors roll i, och betydelse för, rekryteringen till våldsbejakande extremism. Vidare kom justitieministrarna överens om ett nytt fyraårigt samarbetsprogram för justitiesektorn.

Under året har även det nordiska samarbetet med Baltikum kring rättsliga frågor fortsatt. Vid det nordisk-baltiska justitieministermötet som ägde rum under hösten 2018 fördes diskussioner om dataskydd, internationella brottsnätverk, penningtvätt och finansiering av terrorism samt artificiell intelligens. Sverige kommer att stå värd för nästa nordisk-baltiska justitieministermöte som äger rum 2020.

3 Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete

Under 2018 har Sverige samordnat det informella nordiska (N5) och nordisk-baltiska (NB8) utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet.

N5-samarbetet har under 2018 fortsatt att utvecklas, såväl när det gäller engagemanget för närområdesfrågorna som utökad samverkan kring globala frågor och den internationella utvecklingen. Samarbetena inom ramen för det informella nordiska utrikespolitiska samarbetet och det nordisk-baltiska samarbetet är fortsatt prioriterade, inte minst i ljuset av den senaste tidens utveckling i det östra grannskapet och i vårt närområde.

Målen för de svenska samordningsansvaren för N5 och NB8 har varit att: i) bidra till att främja dialog och förtroende, ii) försvara den liberala världsordningen, iii) verka för att stärka banden till Baltikum, iv) förankra och driva FN-frågor av gemensamt intresse samt v) utveckla den transatlantiska dialogen.

Den 17–18 april 2018 träffades de nordiska utrikesministrarna i Stockholm. Vid mötet diskuterades fördjupat nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete, utvecklingen i Östersjöregionen, Ryssland, regional säkerhet, transatlantiska relationer, aktuella EU-frågor inklusive brexit och rättsstatsfrågor samt nordiskt FN-samarbete och arbetet i FN:s säkerhetsråd.

Den 19 juni anordnades ett utrikesministermöte mellan NB8-länderna och Visegrad-kretsen (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern) i Stockholm. De deltagande ministrarna diskuterade aktuella utmaningar kopplade till säkerhet och relationerna till Ryssland och Ukraina, Östliga grannskapet, transatlantiska länken och frågor kring Europas framtid.

Den 22–23 maj hölls ett informellt nordiskt statsministermöte i Örnsköldsvik. Mötet fokuserade på digitalisering och 5G. I övrigt diskuterades nordiskt samarbete, säkerhetsläget i närområdet, EU-frågor, globala säkerhetsfrågor och arbetet i FN:s säkerhetsråd samt relationen med Kina.

Under Nordiska rådets sessionsvecka möttes de nordiska statsministrarna, respektive utrikesministrarna, den 31 oktober i Oslo. Vid statsministermötet diskuterades under svensk ledning frågan om utländska direktinvesteringar i samhällskritisk infrastruktur, säkerhetskänsliga uppgifter och teknologi. De nordiska och baltiska statsministrarna mötte även Storbritanniens premiärminister i formatet Northern Future Forum med fokus på hälsa och life science.

Det nordiska utrikesministermötet leddes av Sverige och vid mötet diskuterades aktuella säkerhetspolitiska utmaningar i fråga om Iran, Syrien och Myanmar, FN-frågor inklusive frågor på FN:s säkerhetsråds dagordning, säkerheten i Östersjöregionen och Nordatlanten, aktuella EU-frågor samt transatlantiskt samarbete.

I egenskap av samordnande land i N5 höll den svenska utrikesministern de nordiska utrikesministrarnas utrikespolitiska redogörelse 2018 vid den internationella debatten under Nordiska rådets session den 31 oktober.

Det nordiska FN-samarbetet på det utrikespolitiska området är omfattande och tätt. Det nordiska stödet till Sverige under medlemskapet i FN:s säkerhetsråd har varit viktigt och bidragit till en intensifierad nordisk dialog om FN och säkerhetsrådet.

Det nordiska kvinnliga medlingsnätverket grundades i Oslo 2015, och är en sammanslutning av nationella kvinnliga medlingsnätverk från Sverige, Norge, Finland, Island och Danmark. Samarbetet har intensifierats och fördjupats under 2018 med ett antal gemensamma aktiviteter och erfarenhetsutbyten. Sverige stod i juni värd för ett möte inom det så kallade e-PINE-formatet, mellan de nordisk-baltiska länderna och USA. Samtalen fokuserar på gemensamma intressen i förhållande till den transatlantiska länken, inte minst säkerheten i närområdet och stabilitet i det östra grannskapet.

4 Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap

4.1 Nordiskt försvarssamarbete

Försvarssamarbetet mellan de nordiska länderna har under 2018 vidareutvecklats inom Nordic Defence Cooperation (Nordefco). Arbetet med att förenkla för de nordiska ländernas försvarsmakter att verka på varandras sjö-, luft- och landterritorier i fredstid har fortskridit. En process pågår för att utveckla samarbetet kring alternativa landningsbaser till även omfatta bestyckade stridsflygplan.

Den 13 november undertecknade försvarsministrarna från Sverige, Norge, Danmark och Finland samt den isländske utrikesministern ett

uppdaterat strategiskt styrdokument för samarbetet inom Nordefco, Vision 2025. Visionen konstaterar att de nordiska länderna har olika säkerhetspolitiska tillhörigheter men att man står inför samma utmaningar och därför ska eftersträva ett nära, effektivt och kostnadseffektivt samarbete för att stärka nationellt försvar och förmågan att agera tillsammans. Visionen ger även uttryck för ambitionen att utveckla det nordiska försvarssamarbetet i fred, kris och konflikt.

Inom ramen för det norska ordförandeskapet i Nordefco 2018 har två studier genomförts när det gäller möjligt försvarssamarbete inom områdena rymden och autonoma obemannade system.

Under 2018 har Sverige bidragit till FN:s insats Minusma med taktisk flygtransport inom ramen för en nordisk-portugisisk-belgisk rotation. Under året har även förberedelser genomförts inför det svenska ordförandeskapet i Nordefco 2019.

4.2 Nordiskt samarbete kring krisberedskap

Det nordiska krisberedskapssamarbetet fortsatte under 2018 i enlighet med de så kallade Hagadeklarationerna. Sverige var under året ordförande för samarbetet som syftar till att stärka de nordiska ländernas förmåga att motstå och hantera allvarliga olyckor och kriser som kan drabba ett eller flera länder i Norden.

Samarbetet har bland annat handlat om att förbättra möjligheter för att kunna ge och ta emot stöd inom Norden, att utveckla samarbetet kring analys av gränsöverskridande risker och de nordiska ländernas förmåga att hantera dem och att utnyttja existerande ramar för informationsutbyte.

Vikten av ett välfungerande samarbete inom Norden och EU blev tydligt under sommaren 2018, med omfattande torra och efterföljande skogsbränder. Genom det nordiska räddningstjänstssamarbetet Nordred och EU:s civilskyddsmekanism fick Sverige värdefull hjälp av många länder, inklusive Finland, Norge och Danmark, i arbetet med att bekämpa skogsbränderna.

5 Bilateralt nordiskt samarbete

5.1 Finland

Samarbetet mellan Sverige och Finland är mycket nära och omfattande. Några exempel på detta är det fördjupade bilaterala samarbetet i utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska frågor, EU-frågor, FN-frågor och näringslivets integration. Besöksutbytet har varit fortsatt omfattande på alla nivåer under året och ett stort antal svenska ministrar och statssekreterare har haft överläggningar med sina finska kollegor.

Det fördjupade försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland har under 2018 tagit betydande steg framåt. Den 9 juli undertecknade Finlands försvarsminister Jussi Niinistö och försvarsminister Peter Hultqvist ett

samförståndsavtal för det bilaterala försvarssamarbetet. Samförståndsavtalet syftar till att skapa kontinuitet, långsiktighet och förutsägbarhet i genomförandet av försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland.

Den 2 maj 2018 besökte Finlands utrikesminister Timo Soini Stockholm för möte med utrikesminister Margot Wallström. Samtalen kretsade kring det fördjupade svensk-finska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet, säkerhetsläget i vårt närområde, Ryssland, relationen till USA, EU:s framtid, arbetet i FN:s säkerhetsråd och kärnvapenedrustning. I samband med besöket anordnades ett jubileumsseminarium på Finlands ambassad med anledning av att Sverige och Finland firade 100 år av diplomatiska förbindelser 2018. Båda ländernas utrikesministrar deltog vid seminariet.

Tjänstemannautbytet mellan Sverige och Finland är väl etablerat. Under våren tjänstgjorde en finsk tjänsteman vid Försvarsdepartementet i Stockholm och under hösten tjänstgjorde en svensk tjänsteman vid försvarsministeriet i Helsingfors. Från augusti 2017 till augusti 2018 tjänstgjorde på motsvarande vis en svensk tjänsteman vid utrikesministeriet i Helsingfors och en finsk tjänsteman tjänstgjorde samtidigt vid Utrikesdepartementet i Stockholm.

Regeringen har med medel för nordiskt samarbete fortsatt att stödja finsk-svenska projekt, bland annat Stiftelsen Finlands kulturinstitut i Sverige, samt projektet Svenska nu i Finland, som syftar till att stärka svenskundervisningen i finskspråkiga skolor.

5.2 Norge

Förbindelserna mellan Sverige och Norge är mycket goda. Norge är fortsatt, vid sidan av Tyskland, Sveriges viktigaste handelspartner. Den totala handeln med Norge är emellertid större än vad både export- och importsiffrorna för varor visar. Till detta kommer gränshandeln som bedöms uppgå till åtminstone 17 miljarder svenska kronor. En bilateral arbetsgrupp med representanter från respektive regeringskansli initierades av Sverige 2017 och behandlar bilaterala gränshinder och handelshinder.

Det bilaterala försvarssamarbetet har bland annat förstärkts genom att försvarsattachéer återinförts i respektive land. Ett fortsatt intensivt bilateralt besöksutbyte skedde på alla politiska nivåer mellan Sverige och Norge under 2018.

Under året har bilaterala möten ägt rum mellan utrikesminister Ine Eriksen Søreide och Margot Wallström där fokus under samtalen bl.a. handlat om NO:s kandidatur till FN:s säkerhetsråd.

Under 2018 har en norsk UD-anställd tjänstgjort vid UD:s FN-enhet, med fokus på Norges kampanj till FN:s säkerhetsråd 2021–2022.

5.3 Danmark

Öresundsregionen har 4 miljoner invånare och utgör sinnebilderna för den svensk-danska samarbetet. Den unika materialforskningsanläggningen European Spallation Source (ESS), med verksamhet på båda sidor om sundet i Köpenhamn och Lund, är ett tydligt exempel på samverkan i

Öresundsregionen. ESS tillsammans med MAX-IV laboratoriet, som är världens ljusstarkaste synkrotronljusanläggning, förstärker bilden av Öresundsregionen som ett högteknologiskt center i Europa.

Arbetet med att undanröja gränshinder inom regionen har fortsatt under året i samarbete med regionala och nationella aktörer. Greater Copenhagen & Skåne Committee, som bytte namn till Greater Copenhagen Committee 1 januari 2019, omfattar regioner och kommuner på båda sidorna av Öresund och har fortsatt arbetet med att kartlägga och lösa gränshinder i regionen. Regeringen beslutade att tillfälligt förlänga gränskontrollerna vid inre gräns den 3 maj och återigen den 8 november.

Den 22 maj besökte försvarsminister Peter Hultqvist Danmark för bilaterala överläggningar där en aktivitetslista för det bilaterala försvarssamarbetet överenskomts. I maj ingicks ett tekniskt avtal om bilateralt flygsamarbete på försvarsmaktsnivå.

5.4 Island

Förbindelserna mellan Sverige och Island är fortsatt mycket goda. Den 17–19 januari genomfördes ett statsbesök av Islands president Gudni Th. Johannesson. Besöket fokuserade på främjande av hållbart bostadsbyggande, medicinskt forskningssamarbete och det gemensamma språk- och kulturhistoriska arvet. Besöket var framgångsrikt och har följts upp under året, inte minst vad gäller bostadsbyggande.

Den 27 juni besökte EU- och handelsminister Ann Linde Island för överläggningar med utrikesminister Gudlaugur Thor Thordarson. Huvudfokus för besöket var Islands förhållande till EU/EES, brexit samt export av gröna energilösningar. Finansminister Magdalena Andersson deltog i Women Leaders Global Forum i Reykjavik den 26–28 november.

6 Nordområdessamarbetet

6.1 Arktis

Nordiska ministerrådets arktiska program Partnerskap för Arktis gäller för 2018–2021 och har som mål att skapa en hållbar utveckling av de arktiska områdena och goda levnadsvillkor för befolkningen. Under 2018 fördelades drygt 7 miljoner danska kronor till projekt inom ramen för programmet. Tillsammans med den nordiska forskningsinstitutionen Nordforsk arrangerade det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet en forskningskonferens på Hanaholmen i maj för att identifiera kunskapsluckor inom arktisk forskning.

Finland innehar det tvååriga ordförandeskapet för Arktiska rådet 2017–2019 följt av Island. Finlands ordförandeskapsprioriteringar är miljöskydd, meteorologiskt samarbete, digital integration och utbildning. Ett arbete med att ta fram en strategisk plan för Arktiska rådets arbete har tagits vidare under året.

I maj högtidlighölls den så kallade Ilulissatdeklarationens 10-årsjubileum med närvaro av ministrar från de arktiska medlemsstaterna. I oktober 2018 träffades de arktiska miljöministrarna i Rovaniemi. Sverige lyfte särskilt frågan om klimatförändringarnas konsekvenser för de känsliga ekosystemen i Arktis. Ett arktiskt forskningsministermöte arrangerat av det finska ordförandeskapet, Tyskland och EU hölls i Berlin i oktober.

6.2 Barents

I Barentsrådet ingår Norge, Sverige, Finland, Ryssland, Island, Danmark och Europeiska kommissionen. Samarbetet bedrivs både på regional och nationell nivå. Det tvååriga nationella ordförandeskapet för Barentsrådet roterar mellan de fyra förstnämnda länderna. Sverige är ordförande 2017-2019. Det regionala ordförandeskapet innehas av Finnmark, Norge.

Under 2018 firade det praktiska och projektorienterade samarbetet 25 år. Arbetet i de ca 15 arbetsgrupperna har fortsatt och en del av projektverksamheten har bedrivits med stöd från Nordiska ministerrådet.

Ungdomssamarbetet har varit särskilt prioriterat och stod i fokus för en konferens som genomfördes i april i Luleå. Viktiga framsteg har bland annat gjorts i arbetet med att minska antalet särskilt förorenade områden i nordvästra Ryssland och att stödja införandet av den nya ryska lagstiftningen om bästa möjliga teknik. Sverige har också verkat för ett ökat samarbete om regionala klimatstrategier och den regionala transportplanen har uppdaterats. Samarbetet kring hållbar turism har stärkts, i syfte att öka regionens dragningskraft och skapa nya arbetstillfällen. En ny strategi för utåtriktad kommunikation har antagits och i juni anordnades en temadag om Barentssamarbetet i Bryssel.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2019

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Wallström, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Strandhäll, Shekarabi, Ygeman, Linde, Eneroth, Dahlgren, Nilsson, Ernkrans, Lind

Föredragande: statsrådet Linde

Regeringen beslutar skrivelse Nordiskt samarbete 2018